

6. Моляко В. О. Концепція творчого сприймання // Актуальні проблеми психології: Проблеми психології творчості: Зб. наук. праць / За ред. В.О. Моляко. Т. 12. Вип. 5. Ч. I. Ж.: Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2008. С. 7-14.

7. Мухина В. С. Восприятие рисунка /В.С. Мухина // Детская психология. М.: Просвещение, 1985. С. 236-238.

8. Система эстетического воспитания в детском саду / Под общ. ред. Н.А. Ветлугиной. М.: Просвещение, 1977. 372 с.

9. Флерина Е. А. Эстетическое воспитание дошкольника /Е.А. Флерина. М.: Просвещение, 1961. 215 с.

Рябець Вікторія

СТВОРЕННЯ РОЗВИВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

У статті охарактеризовано особливості освітнього середовища, підкреслено його компоненти, приділено увагу позитивним і негативним факторам у створенні безпечного простору початкової школи.

Ключові слова: освітнє середовище, розвивальне середовище.

Поняття «освітнє середовище» співзвучне з поняттям «освітній простір». Однак, незважаючи на схожість, ці поняття, на наше переконання, не тотожні. Так, І. Шендрік розглядає освітній простір як утворення, яке виникає в результаті взаємодії учня та педагога, й визначає оптимальним шляхом його формування проєктування їхньої спільної діяльності. Розуміння учня як «відкритої системи, яка знаходиться у постійній взаємодії з навколишнім світом» і є суб'єктом власного розвитку, здатним до «вільного вибору на основі співвіднесення суб'єктом себе, своїх особливостей та оточення». Освітнім простором є комплекс умов, чинників, тим або іншим чином пов'язаних і таких, що роблять вплив на освіту людини й можуть існувати як певна абстрактна система, незалежно від того, хто навчається.

У Державному стандарті початкової загальної освіти (2000) наголошувалося на таких завданнях, як: «усебічний розвиток та виховання особистості через формування в учнів повноцінних мовленнєвих, читацьких, обчислювальних умінь і навичок, бажання і вміння вчитися. Поряд із функціональною підготовкою, за роки початкової освіти діти мають набути достатній особистий досвід культури спілкування і співпраці у різних видах діяльності, самовираження у творчих видах завдань». Отже, у ХХІ ст. актуалізується проблема формування розвивального освітнього середовища початкової школи.

Для того, щоб освітнє середовище сприяло самореалізації учня початкової школи, робота повинна бути спрямована на те, щоб кожен учень міг:

- розвинути здібності критичного мислення та незалежного висловлювання;
- поповнити знання у сферах, які цікаві учневі й розкривають перед ним нові горизонти пізнання;
- розвивати спроможність приймати самостійні рішення;
- опанувати необхідні навички з базових і профільних предметів;
- розвивати свій емоційний інтелект;
- отримати необхідну індивідуальну педагогічну підтримку;
- розвинути самосвідомість як самостійної особистості та як члена колективу;
- зберегти й зміцнити моральне, фізичне й психічне здоров'я;
- сприяти взаємоузгодженню зовнішніх потреб і внутрішніх мотивів до саморозвитку й самореалізації всіх учасників освітнього процесу [2, с. 112–123].

Розвивальне середовище – це сукупність умов, які забезпечують всебічний розвиток дітей; це система матеріальних об'єктів їхньої діяльності; комплекс психолого-педагогічних, матеріально-технічних, санітарно-гігієнічних, естетичних умов, що забезпечують організацію життя дітей. Створюючи розвивальний простір слід дотримуватися певних принципів, зокрема таких, як: безпечність; урахування закономірностей розвитку дітей; раціональність; динамічність; активність; комфортність кожної дитини; позитивно-емоційне навантаження.

Найголовнішим принципом організації розвивального простору є його безпечність, адже від цього залежить збереження життя та здоров'я дітей.

Для створення оптимального розвивального простору необхідно підібрати різне обладнання, продумати його щонайліпше розміщення та визначити кількість. Важливо пам'ятати, що розвивальний простір створюють не для зручності педагога, а для того, щоб дитина могла вільно, відповідно до своїх смаків і настрою, обирати той чи інший осередок. Не треба піклуватися лише про кількісне наповнення ігровими атрибутами і при цьому забувати про те, що їх достатня кількість не завжди забезпечує повноцінний розвиток дітей.

У молодших класах загальноосвітньої школи діти найчастіше займаються постійно в одному кабінеті, що не дає можливості перевантажувати його статичним унаочненням, збільшувати площі за рахунок відсутності значної кількості меблів, які суцільно закривають задню

стінку. Тому вчителі змушені максимально економно ставитися до розташування парт та решти меблів, що мають бути не тільки естетичними, але й зручними, відповідати зростовим показникам дітей, їх фізичному розвитку. За такими партами дітям зручно зберігати робочу позу (правильне положення постави відносно поверхні парти), підтримувати необхідну працездатність, не втомлюватись та не перевтомлюватись[1,с.39].

На вимогу Нової української школи, у класних кімнатах, на зміну традиційному розміщенню парт, вчителями раціонально використовуються різноманітні мобільні утворення для роботи в малих та великих групах, самостійної діяльності, організації виконання завдання на килимку, вільного пересування по класу. Робота на уроці організовується так, щоб забезпечити кожному учневі можливість одночасно займатися різними видами діяльності за власним бажанням та інтересами (вимірювати, досліджувати, розглядати, читати, малювати, виконувати різні завдання) та, не заважаючи одне одному, переходити від одного центру діяльності до іншого.

З метою забезпечення якісної сучасної та доступної освіти, що передбачає створення відповідного предметно-розвивального освітнього середовища, реформа НУШ підтримана значним фінансовим ресурсом за рахунок субвенції з Державного бюджету (70%) та коштів міського бюджету (30%).

Особливу зацікавленість у дітей викликають парти, поверхня яких має не тільки різний колір, але й різну форму. Із метою стимулювання навчальної діяльності учнів педагоги можуть прикріплювати на парти малюнки, на яких зображені явища природи (сонечко, веселка, дощик), або ж персонажів з улюблених казок. За такі парти учні сідають із задоволенням та інтересом. На партах учнів, які добре вчаться, постійно або гарно відповідають на якомусь з уроків, додатково можна закріпити кольоровий папір із віршованим текстом. За його змістом можна оцінювати відповіді деяких дітей, заохочувати до подальших успіхів.

Значну роль у створенні навчального середовища, яке позитивно впливає на формування ціннісного ставлення до навчання, відіграє принцип загадковості. Учителі мають можливість реалізувати його під час оформлення класної дошки, яка на уроках за допомогою педагога перетворюється на загадкову скриньку. чарівну квітку з пелюстками, де кожна пелюстка-це тема уроку та його короткий зміст. Так на одній із пелюсток можуть бути намальовані сонечко, хмара, веселка. Діти відгадують, про що йтиметься на уроці природознавства (Я і Україна»).

Дошка може також перетворюватись на скриньку загадок. До неї прикріплені аркуші паперу з малюнками, ребусами, кросвордами, віршованими загадками, розгадавши які, діти визначають тему уроку та його зміст.

Для сприяння самореалізації кожного учня треба розуміти, що кожен учень – це унікальна й неповторна індивідуальність. Тому пріоритет вільного розвитку особи є базовим принципом побудови освітнього середовища школи, головна мета якої – зрозуміти кожну особистість і виявити повагу.

Робота з учнями будується на використанні у викладанні нових підходів, які переносять акцент не на накопичення знань, а на формування технологій розумової праці учнів. Співпраця учителя та учнів, партнерство на уроці, спільний процес пізнання та відкриття, постійне створення ситуації успіху – ось складові самореалізації учня в освітньому середовищі. Треба прагнути, щоб дитина чи підліток не тільки володіли сумою знань зі шкільних предметів, але й усім досвідом демократичних відносин у суспільстві, навичками управління собою, своїм життям у колективі, вмінні брати відповідальність за свою діяльність. Для цього вектор діяльності повертати на виховання готовності кожного учня до розв'язання власних задач визначення свого місця в житті, успішного розвитку й реалізації своїх нахилів і інтересів. Як переконують науковці, на безпечність освітнього середовища початкової школи впливає насамперед якість міжособистісних відносин – позитивні фактори (довіра, доброзичливість, схвалення, толерантність); негативні фактори (агресивність, конфліктність, ворожість та інші). Крім того, захищеність в освітньому середовищі – оцінка відсутності насильства у всіх його видах, формах для всіх учасників освітнього простору, що відбивається в оцінці емоцій, почуттів і панівних переживань у процесі взаємодії дорослих і дітей в освітньому середовищі закладу. Задоволеність освітнім середовищем початкової школи – задоволення базових потреб дитини, що виражається в допомозі й підтримці; збереженні й підвищенні її самооцінки; пізнанні; розвитку здібностей і можливостей.[3]

Створення нового освітнього середовища розвивального характеру це безперервний процес пошуку нових відповідей на нові виклики життя. Важливо лише, щоб всі учасники цього процесу усвідомлювали спільну відповідальність, мали вміння, бажання та добру волю для такої співпраці.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Лупінович С.М. Навчаємося залюбки! Формування мотивації до навчання в учнів молодших класів: Основа, 2009. — 107с.

2. Гонтаровська Н.Б. Теоретичні і методичні засади створення освітнього середовища як фактору розвитку особистості школяра: дис.... доктора пед. наук: 13.00.07. Київ, 2012. 474 с.

3. Макар Л.М. Сутність освітнього середовища в педагогічному процесі. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі. Київ, 2013. Вип. 30 (83). С. 229–236.

4. Нова українська школа [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>

Галюк Вікторія

КОНФЛІКТИ: СУТНІСТЬ, ТИПИ, ЕТАПИ ТА СПОСОБИ УПРАВЛІННЯ

Ознайомити з категоріальним апаратом конфліктології та сформуванню слухачів здатність по-науковому аналізувати конфліктні ситуації, виявляючи дійсні чинники їх загострення та реалістично виходячи з цього, відшукувати способи розв'язання та профілактики конфліктів.

Протягом всього життя між людьми постійно виникають розбіжності і суперечності, що нерідко переростають у конфлікти. Щоб уникати конфліктних ситуацій, варто шукати різні способи розв'язання та профілактики конфліктів, ретельно їх вивчати, досліджувати й діагностувати.

Переважає більшість дослідників вважають, що конфлікт є невід'ємною умовою для розвитку людського суспільства протягом всієї нашої історії. Водночас його не варто розглядати як відхилення від нормальної поведінки людей, тому, що конфлікт – це вид спілкування, в основі якого лежать суперечності сторін. У найзагальнішому вигляді конфлікт – властивість стану людських взаємостосунків, викликаних нестачею тих чи тих важливих ресурсів і виражений у гострій психологічній напрузі та діях протиборства.

Для того, щоб знати, як управляти конфліктом, важливо розуміти, у якій сфері вони виникають.

- За способом розв'язання: насильницькі, ненасильницькі.
- За сферою життєдіяльності: політичні, соціальні, економічні, організаційні.
- За спрямованістю впливу: вертикальні, горизонтальні.
- За ступенем виразності: відкриті, приховані.
- За кількістю учасників: внутрішньоособистісні, міжособистісні, міжгрупові.
- За потребою: когнітивні, мотиваційні.